How to cite: Çakar, H., Güneş, A., Akat, Saraçoğlu, Ö., Boyacı, M., Yıldız, Ö., Akat, H. 2019. Perceptions and Satisfaction Levels of Ornamental Plants Producers to Production in Bayindir County of Izmir Province and Improvement of the ornamental plants production, Ege Univ. Ziraat Fak. Derg., 56 (1):53-62, DOI: 10.20289/zfdergi.433124

Araştırma Makalesi
(Research Article)

Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.,2019, 56 (1):53-62
DOI: 10.20289/zfdergi.433124

Handan ÇAKAR [1a*]
Aslı GÜNEŞ [2c]
Özlem AKAT SARAÇOĞLU [1b]
Murat BOYACI[3d]
Özlem YILDIZ[3e],
Hülya AKAT[4f]

[1] Ege Üniversitesi, Bayındır Meslek Yüksekokulu, Bayındır/İzmir
[a]**Orcid :** 0000-0001-7209-5545
[b]**Orcid :** 0000-0003-1680-783X
[2] İzmir Demokrasi Üniversitesi, Karabağlar/İzmir
[c]**Orcid :** 0000-0003-3435-1581
[3] Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bornova/İzmir
[d]**Orcid :** 0000-0002-2225-1017
[e]**Orcid :** 0000-0002-5581-0102
[4]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu, Ortaca/ Muğla
[f]**Orcid :** 0000-0002-0927-8530
***sorumlu yazar:** handan.cakar@ege.edu.tr

Anahtar Sözcükler:

Bayındır İlçesi, süs bitkileri yetiştiriciliği, üretim potansiyeli, süs bitkileri üreticisi

İzmir İli Bayındır İlçesi Süs Bitkileri Üreticilerinin Üretime Yönelik Algı ve Memnuniyet Düzeyleri ve Süs Bitkileri Üretiminin Geliştirilmesi

Perceptions and Satisfaction Levels of Ornamental Plants Producers to Production in Bayindir County of Izmir Province and Improvement of the ornamental plants production

Alınış (Received): 11.06.2018 **Kabul Tarihi** (Accepted): 08.10.2018

ÖZ

Amaç: İzmir İli Bayındır ilçesi ve köylerinde yürütülen çalışmada, bölgenin süs bitkisi üretim potansiyelinin belirlenmesi ve sektörün gelişmesine yönelik önermelerde bulunulması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Üreticilerin tamamından veri toplanması (tam sayım) planlanmış, ancak anketlere yanıt vermeye istekli 253 üretici ile görüşülmüştür. Çalışmada, çiftçilerin tutum ve davranışlarının ölçülmesinde beşli Likert Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde Kolmogorov-Smirnov testi, T testi, Mann-Withney U Testi, Khi kare testleri, doğrusal ve sıralı Logit regresyon yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular: Üreticilerin, ortalama yaşı 43,2 ve ortalama eğitim süreleri 8,1 yıldır. Ortalama büyüklükleri 1,1 ha olan işletmeler, 1,8 parçadan oluşmaktadır. Örtü-altı alan miktarı ise ortalama beş parçadan ve 0,13 ha alandan oluşmaktadır. Örtü-altı alanlarda, yapılarına göre en çok alçak tünel (%50) tercih edilmiştir. İlçede en çok kullanılan üretim materyalinin mil (%33,8) olduğu, ayrıca ürün deseninde en fazla payın çalı grubuna (%38,3) ait olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmada, üreticilerin üretim sırasında ve sonrasında karşılaştığı sorunlar tespit edilmiş, bu sorunların çözümlerine yönelik önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca, Bayındır için iç mekan süs bitkilerindense, dış mekan süs bitkilerinin oluşturduğu bir üretim deseni daha uygun görülmüş, bu doğrultuda üretim deseninde yer alması uygun olacak tür önerilerinde bulunulmuştur.

Key Words:

Bayindir County, ornamental plant growing, potential of propagation, ornamental plant producer.

ABSTRACT

Objective: It is aimed to determine the potential of propagation of the ornamental plant and to make proposals for the development of the sector in the study carried out in the villages in Bayindir County of Izmir province.

Material and Methods: Data were planned to collect all producers in the county but 253 producers were willing to respond to the survey. Five-point Likert Type Scale was used to measure the attitude and behavior of producers. Kolmogorov-Smirnov test, T test, Mann-Withney U test, Chi square tests, linear and ordered logit regression methods were employed for analyzing of data.

Results: The average age of the producers is 43.2 years old and education level is 8.1 years. The average farm size is 1.1 ha land and parcel numbers are 1.8. The protected cultivation areas are 0.13 ha and about five parcels. The enterprises with an average size of 1.1 ha are composed of 1.8 parts. The amount of protected cultivation area consists of five parts on average and 0.13 ha area. In protected cultivation areas, according to the structures, the low tunnel (50%) is mostly preferred. It was determined that, the most used production material in the county is miles (33,8%) and the largest share in the product design belongs to the shrubs group (38,3%).

Conclusion: In this study, the problems encountered by the producers during and after the production were determined and suggestions were made about the solutions of these problems. In addition, for Bayindir, it was deemed that a production pattern with outdoor ornamental plants is more appropriate than indoor ornamental plants. In this direction, suggestions were made for suitable species to be included in the production pattern.

GİRİŞ

Türkiye'de 1940'lı yıllarda İstanbul ve çevresinde başlayan süs bitkileri üreticiliği ve ticareti hızla gelişmektedir. TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre Türkiye'de 2016 yılında toplam 48.801 da alanda süs bitkileri üretimi yapılmıştır. 2016 yılında bu değer yaklaşık 4 milyar TL'dir. 48.801 da'lık alanda yaratılan üretim değeri, yaklaşık 76 milyon da'da ürettilen buğday üretim değerinin dörtte biri kadardır. Sektördeki doğrudan iş olanağı 75.000 civarındayken dolaylı iş olanağı 500.000 yaklaşmaktadır (Anonim, 2017a; Anonim, 2017b).

Daha küçük arazilerde üretim yapılmasına rağmen, geleneksel tarım ürünlerine göre daha fazla iş olanağı sağlaması, süs bitkileri üreticiliğinin kırsal nüfusun tarımda istihdamı açısından oldukça önemlidir (Anonim, 2015).

Süs bitkilerinin çok cazip olması ve her mevsim süs bitkisi bulunması üretici bölgelerin bir agro-turizm merkezi haline gelmesine katkıda bulunmaktadır. Özellikle süs bitkileri üreticiliğine paralel olarak gelişen günü birlik turizm, süs bitkisi ve bölgesel diğer tüketim maddeleri pazarına önemli katkı sağlamaktadır (Civelek ve ark. 2014; Yang et al., 2010; Çıkın ve ark., 2009). Artan gelir düzeyi ve yeni yatırımlar bölgesel iş olanağını arttırmakta, işsizliği düşürmekte ve göçü engellemekte hatta tersine dönüşün gerçekleşmesini sağlayabilmekte ve sonuçta kentlere olan nüfus baskısını azaltmaktadır (Güreşçi, 2010; Pazarlıoğlu, 2007).

İzmir ili, Bayındır ilçesi, Ege denizinin 28 km Kuzey-Doğusundan başlamakta ve en uzak noktada Ege denizi ile arasındaki mesafe 62 km'ye kadar varmaktadır. Rakımı 18 m 'den başlayıp 1.330 m kadar çıkmaktadır. Bu konumları nedeniyle ilçede ürün çeşitliliği geniştir. Ayrıca, ilçede İç Ege ile Kıyı Ege arasında hava sirkülasyonunu sağlayan derelerin bulunması sebebiyle bitkiler için zararlı ve hastalık etmenlerinin çoğalması engellenmekte ve dolayısıyla kaliteli ürün sağlanmaktadır (Bayat, 2011).

Bayındır, iç mekân ve dış mekân (yer örtücü, mevsimlik, çalı ve ağaç grubu) süs bitkileri yetiştiriciliği açısından, Türkiye'nin önde gelen üretim merkezlerinden birisidir. İlçenin, 31 mahallesinde gerçekleştirilen süs bitkisi yetiştiriciliğinin, çoğunluğu dağınık alanda ve aile işletmeciliği şeklinde, süs bitkileri yetiştiriciliği istatistiki verilere göre 3.000 da açık alan ve 800 da örtü altı alanı olmak üzere toplam 3.800 da alanda yapılmaktadır (İTO, 2016). Örtü altı alanlarda çoğunlukla yüksek tünel ve alçak tünel kullanılmakta olup, seraların çoğu ilkel seralardır.

Ayrıca, Turan Mahallesi'nde kesme çiçek düzenlemelerinde kullanılmak üzere doğadan toplanan 20–25 farklı tür (çalı, örtü bitkisi ya da tek yıllık bitki), demetler halinde (yılda yaklaşık 200 milyon adet) kurutulup İzmir ve İstanbul'daki çiçekçilere toptan satılmaktadır. Turan Mahallesi'nde nergis yetiştiriciliği de ekonomik açıdan önemli görülmektedir (Peynirci, vd., 2015).

İlçede, ürünlerin pazara sunulması, taleplerin derlenmesi ve üreticilere dağıtılması aşaması, planlı bir üretim süreci şeklinde değil, plansız üretim şeklinde yapılmakta ve sonuçta taleplerin karşılanamaması diğer taraftan plansız üretime bağlı olarak ürünlerin elde kalması vb. sorunlar ile sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bunun sonucunda da üreticiler yoğun çalışmalarına rağmen, emeklerinin karşılığını alamamaktadır.

Araştırmada, üretim alanı, üretim potansiyeli, üretici ve ürün bilgilerini de içeren bir envanter çalışması yapılarak ilçenin süs bitkileri üreticiliği sektöründeki yeri, bu alandaki güçlü ve zayıf yönleri, geliştirilebilir özellikleri ortaya konularak, ilçenin sektördeki yerini büyütecek önermelerde bulunulmuştur. Yapılan incelemeler ışığında, karşılaşılan sorunlara yönelik yapılacak çözüm önerileri ile çevre ilçelerde de modern süs bitkileri sektörünün geliştirilmesi konusunda bir örnek oluşturulması amaçlanmıştır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Materyal

Araştırmada çeşitli çalışmalar ve raporlardan elde edilen bilgiler yanında anket yoluyla derlenen orijinal nitelikli veriler kullanılmıştır. İlçede 500 kadar çiftçi süs bitkileri üretimi gerçekleştirmektedir. Üreticilerin tamamından veri toplanması (tam sayım) planlanmış, ancak anketlere yanıt vermeye istekli 253 üretici ile görüşülmüştür.

Yöntem

Değişkenlerin normal dağılışa uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile sınanmış uygun olanlar T testi ile diğerleri de Mann-Withney U Testi ve Khi kare testi ile analiz edilmiştir. Ayrıca, değişkenler arasındaki ilişkiler doğrusal ve sıralı Logbirim regresyon yöntemleri kullanılarak incelenmiştir (Field, 2009; Pallant, 2010, Yalta, 2011).

Üreticilerle gerçekleştirilen anketlerde demografik yapıyı ortaya koyan gelen bilgiler, işletme genişlikleri, örtü altı üretim alanları, işinden memnuniyet, bazı önerileri ve uygulamaları benimseme eğilimleri, bilgi düzeyleri, eğitim, araştırma, yayım kuruluşları ile ilişki düzeyleri, işletmenin üretim sırasındaki hedefleri gibi konular sorgulanmıştır. Özellikle, son 20 yılda ilçe dışından gelip, yetiştiricilik yapanların yöreye katkıları, uygulamaları Bayındır ve diğer orijinli olarak iki grup altında karşılaştırılmıştır. Çalışmada, çiftçilerin tutum ve davranışlarının ölçülmesinde beşli Likert Ölçeği kullanılmıştır (Malhotra, 2010). Ölçek; *"1:Kesinlikle katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Kararsızım, 4:Büyük Ölçüde Katılıyorum, 5:Kesinlikle Katılıyorum"* şeklinde ifade edilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Üreticiler ile ilgili genel bilgiler

Üreticilerin yaş aralığı, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, tarım ve süs bitkileri sektöründeki deneyimleri, hane halkı büyüklükleri ve ikamet adreslerine ilişkin bazı bilgiler Çizelge 1'de verilmiştir. Çizelge 1'e göre yaş aralığı 18-76 arasında değişen üreticilerin, yaş ortalaması 43.2'dir. Bunların %45.0'i 41 yaşın altında, %46.7'si 41-60 yaş grubunda, %8.3'ü de 61 ve üzeri yaştadır. Ortalama eğitim süreleri 8 yıl (Çizelge 1) olan üreticilerden 5 kişi (%2.1) okuryazar olmayıp, %49.0'u ilkokul, %14.0'ü ortaokul ve %35.0'i ise lise ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Ortalama 12.9 yıl tarım sektörü deneyimine (Çizelge 1) sahip üreticilerin %68.8'i 15 yıl ve daha az, %31.2'si 16 yıl ve daha fazla deneyime sahiptir. Ortalama 12.4 yıl süs bitkileri sektörü deneyimine sahip olanlar üreticilerin ise %73.3'ü 15 yıl ve daha az, %26.7'si 15 yıl ve daha fazla deneyime sahiptir. Çizelge 2'de verilen kooperatif, oda ya da birliğe üye-ortaklık

dağılımı incelendiğinde; Bayındır Çiçekçiler Kooperatifi'nin %38.3 ile en yüksek üyelik oranına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bayındır'da ikamet üreticilerin %73.7'si Bayındırlıdır. Bayındırlı olmayanlar ise ortalama 16.7 yıldır burada yaşamaktadır. Bayındırlı olmayanların %30'u İzmir, %45'i Güneydoğu Anadolu, %10'u İç Anadolu, %5'i Marmara, %5'i Doğu Anadolu, %2.5'i Ege, %2.5'i Karadeniz Bölgeleri'nden göç etmişlerdir.

Üreticilerden %5.5'i aile tüketimi, %4.0'ü de pazar için hayvancılık yapmaktadır. Ayrıca, üreticilerden %25.7'si tarım dışı gelire sahiptirler.

Çizelge 1. Üreticilerle ilgili genel bilgiler
Table 1. *General information of producers*

Üretici yaş aralığı	18-76 yaş
Cinsiyet	Kadın: % 14.8 –Erkek: % 85.2
Eğitim düzeyi ortalaması	8 yıl
Ortalama tarımdaki sektöründeki deneyimleri	12.9 yıl
Ortalama Süs bitkileri sektöründeki deneyimleri	12.4 yıl
Ortalama hane halkı büyüklüğü	4.1 kişi
İkamet adresi Bayındır olan üreticilerin oranı	% 82.2

Çizelge 2. İşletmelerin kooperatif, oda ya da birliğe üyelik ve ortaklıklarının oransal dağılımı
Table 2. *Proportional distribution of membership and partnership of enterprises with cooperatives, chambers or associations*

Üye-ortak olunan kooperatif, oda, birlik adı	Oransal dağılım (%)
Bayındır Çiçekçiler Kooperatifi	38.3
Ziraat Odası	34.4
Süs Bitkileri Üreticileri Birliği	30.4
Tarım Satış, Kırsal Kalkınma vb. kooperatifleri	21.3
Canlı Derneği	13.0
Tarım Kredi Kooperatifi	11.1
Sulama Birliği	4.3
Siyasi Partiler	2.8
Zeytinova Süs Bitkileri Kooperatifi	2.0
Diğer Dernek ya da Kooperatifler	3.6

İşletmelerin konumu ve iş olanakları

Bayındır genelindeki işletmelerin konumu ve bunların oransal dağılımını veren Çizelge 3 incelendiğinde, işletmelerin %54.3'ünün yoğun olarak diğer mahaller bölgesinde bulunmakta ve Merkez, Fırınlı, Karahalilli, Sadıkpaşa mahallelerindeki işletme yoğunluğu (sırasıyla %14.0, %10.7, %10.7, 10.3) birbirine çok yakın oranlarda seyretmektedir. İşletmelerde çalışan aile bireylerinin sayısı en çok sekiz olup, ortalaması ikidir. Ücretli çalıştırılan işçi sayıları ise en çok 50, ortalama 34.3 kişidir. İşletmelerin %54.7'sinde işçi sayısı mevsime göre değişmektedir. İşletmelerdeki işçi sayıları mevsime göre ortalama %4.5 artmaktadır. İşçilerin büyük çoğunluğu (%84.1) Bayındır'da yaşarken, çok küçük bir bölümü ise (%0.2) İzmir dışında yaşamaktadır (Çizelge 4). İşçilerin %67.9'u kadındır.

Çizelge 3. Bayındır genelindeki işletmelerin konumu ve oransal dağılımı
Table 3. *Position and proportional distribution of enterprises in the overall Bayındır*

İşletmenin bulunduğu bölge	Oransal dağılım (%)
Merkez Mahallesi	38.3
Fırınlı Mahallesi	34.4
Karahalilli Mahallesi	30.4
Sadıkpaşa Mahallesi	21.3
Diğer Mahalleler	13.0

Çizelge 4. İşçilerin yaşadıkları bölgelerin oransal dağılımı
Table 4. *Proportional distribution of the regions in which workers in live*

Yaşanılan Bölge	Oransal dağılım (%)
Bayındır	84.1
Çevre İlçeler	15.7
İzmir dışı	0.2

Üretim alanlarının fiziksel yapısı ve üretim materyalleri

Üreticiler, süs bitkileri üretim amaçlı ortalama 11.2 da araziyi işlemektedirler. İşlenen araziler ortalama 1.8 parçadır. Yörede sera alanı büyüklüğü 10-20,000 m^2 olup, ortalama 1,334.8 m^2 sera alanı işlenmekte ve parça sayısı ortalama 4.9'dur.

Üreticilerin sahip olduğu örtü altı alanların %50 ile en büyük kısmını alçak tüneller oluşturmaktadır. İskelet malzemesi olarak en fazla demir (%85.3) kullanılmaktadır (Çizelge 5). Kullanılan örtü malzemelerinin %78.9'u polietilen ve %21.1'i karma malzemedir.

Üreticilerin %82.6'sı üretimleri sırasında yıllık su kullanım miktarlarını bilmediklerini, %17.4'ü ise yılda ortalama 47191.7 ton su kullandıklarını bildirmişlerdir. Kullanılan suyun %79.5'i yeraltından, %20.5'i şehir şebekesindendir. Kullanılan sulama yönteminin oransal dağılımını veren Çizelge 6 'ya göre işletmeler en fazla yağmurlama sulama yöntemini (%57.3) tercih etmektedirler. Ürün grupları açısından yapılan değerlendirmeler, üretimin çalı (%38.3) ve ağaç (%38.3) grubunda yoğunlaştığı, bunun yanında mevsimlik çiçek, sarılıcı-tırmancı, yer örtücü bitkiler, iç mekan bitkiler ve kesme çiçek grubuna yönelik üretimlerin olduğu yönündedir (Çizelge 7).

Çizelge 5. Bayındır'daki örtü altı yapılarının fiziksel yapısı ve oransal dağılımı
Table 5. *Physical structure and proportional distribution of protected cultivation in Bayindir*

Örtüaltı Yapısı	Oransal dağılım (%)	İskelet malzemesi	Oransal dağılım (%)
Alçak tünel	50.0	Demir	85.3
Yüksek tünel	25.6	Galveniz çelik	11.0
Sera	24.4	Ahşap	3.7

Çizelge 6. İşletmelerde kullanılan sulama yöntemleri ve oransal dağılımı
Table 6. *Irrigation method used and proportional distribution in ornamental plant enterprises*

Sulama yöntemi	Oransal dağılım (%)
Yağmurlama sulama	57.3
Damla sulama	23.7
Yüzeysel sulama (salma)	19.0

Çizelge 7. Ürün gruplarına göre üretim oranları dağılımı
Table 7. *Distribution of production rates by product groups*

Ürün grubu	Oransal dağılım (%)
Çalı	38.3
Ağaç	36.0
Mevsimlik çiçekler	19.0
Sarılıcı-Tırmanıcı bitkiler	7.5
Yer örtücü bitkiler	5.1
İç mekan bitkileri	3.2
Kesme çiçekler	2.4

Üreticilerin Bilgi Kaynakları ve İletişim Kurdukları Aktörler

Üreticilerin üniversite ve araştırma enstitüleri ile iletişimleri zayıftır. Anketler dışında üreticilerle zaman zaman yapılan yüzyüze görüşmeler ve söyleşiler de, ilçede kurulu olmasına karşın, Ege Üniversitesi Bayındır Meslek Yüksek Okulu ile de iletişimlerinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Çizelge 8'de verilen ve beşli likert ölçeğine (1 hiç görüşmem-5 daima görüşürüm) göre; üreticilerin daha çok sorun olduğunda (3.9) kamu yayımcıları ile görüşme eğilimleri olduğunu ve yayımcılarla düzenli görüşme eğilimlerinin de düşük olğunu göstermektedir. Yörede üreticilerin en önemli bilgi kaynağı girdi bayileridir. Bayilerle görüşme şekli ve eğilimini veren Çizelge 9 incelendiğinde, üreticilerin sorunla karşılaştıklarında (4.1) ve hangi ilaç/gübreyi (3.9) alacağını öğrenmek amacıyla bayilerle görüşmeyi tercih ettiği görülmektedir. Ayrıca beş üretici ise ilaç bayileri ile görüşmediğini bildirmiştir. Üreticilerin %49.0'u, bitki pasaport sistemine kayıtlıdır ve %43.9'u, kompost hakkında bilgiye sahiptir. Toprak-su analizi yaptırma ve ilaçlama-gübreleme programı hazırlama eğilimleri beşli likert ölçeğine (1:hiç yaptırmam 5:daima yaptırırım) göre değerlendirilen üreticilerin; toprak-su analizi yaptırma ve ilaçlama-gübreleme programı hazırlama eğilimlerinin istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir (Çizelge 10).

Çizelge 8. İşletmelerin bilgi kaynağı ve iletişim kurulan aktör grupları
Table 8. *Enterprises' information sources and communicated actor groups*

Bilgi kaynağı ve iletişim kurulan aktör grupları	Değer (5 'li Likert ölçeği)
Sorun olduğunda	3.9
Ziraat Mühendisleri gelip gittikçe	3.3
Düzenlenen toplantılarda	2.9

(1:hiç görüşmem - 5:daima görüşürüm)

Çizelge 9. Bayilerle görüşme şekli ve eğilimi
Table 9. *The manner and tendency of the dealers to intercourse*

Bayilerle görüşme şekli ve eğilimi	Değer (5'li Likert ölçeğinde)
Sorunla karşılaşınca	4.1
Hangi ilaç/gübreyi alacağını sormak	3.9
Düzenli görüşme	3.4
Sadece ileç/gübre almak	2.8

(1:hiç görüşmem - 5:daima görüşürüm)

Çizelge 10. Üreticilerin toprak-su analizi yaptırma eğilimleri ve ilaçlama-gübreleme programı hazırlama eğilimleri
Table 10. *Tendency to perform soil-water analysis and to prepare disinfestation-fertilization program of producers*

Üreticilerin toprak-su analizi yaptırma ve ilaçlama-gübreleme programı hazırlama eğilimleri	Değer (5 'li Likert ölçeği)
Toprak analizi	3.3
Su analizi	2.2
İlaçlama- gübreleme programı hazırlama eğilimleri	3.0

1:hiç yaptırmam - 5:daima yaptırırım)

Üretim Giderleri, Finansman ve Pazarlama

Üreticilerin üretim sürecinde yaptığı masraflar, fide ve tohum temini, sulama, gübreleme, elektrik, işçilik, mücadele, bakım onarım, ekipman, mazot şeklinde oransal olarak dokuz başlıkta toplanmıştır (Çizelge 11). Buna göre; en fazla masrafın fide ve tohum temininde yapıldığı belirlenmiştir. Üreticilerin işletme girdilerinin (tohum, fide-fidan, gübre, ilaç, saksı harcı, saksı vb.) en büyük bölümünü ilaç bayileri (%50.9) ve özel firmalardan (%44.3) sağladıkları saptanmıştır (Çizelge 12). İşletmelerin kredi kullanım eğilimlerini veren Çizelge 13 incelendiğinde; genel olarak kredi kullanma eğilimlerinin oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır. En fazla tercih edilen kredi kaynağı Ziraat Bankası (%34.5) ve özel bankalardır (%32.6). Üreticiler, ürünlerini çoğunlukla tüccara satmaktadır. Kooperatiflere satanların oranı %11.8'dir. İhracatçılara ürün verenlerin oranı %4.5'tir. Üreticilerin ürünlerini pazarlarken en sık yaşadıkları sorunlar beşli likert ölçeği ile değerlendirilmiş buna göre sorunlar düşük fiyat, ürünün ellerinde kalması ve tüccarlar tarafından kandırılmaları şeklinde biribirne çok yakın olarak sıralanmıştır (Çizelge 14).

Çizelge 11. İşletmelerin masraf tipi dağılım yüzdesi
Table 11. *Expenditure type percentage of enterprises*

Masraf Tipi	Oransal dağılım (%)
Fide ve tohum temini	28.3
Sulama	13.3
Gübreleme	11.8
Elektrik	10.9
İşçilik	9.6
Mücadele	8.9
Bakım-onarım	7.6
Ekipman	5.2
Mazot	4.4

Çizelge 12. Girdi sağlayan kurum ve kuruluşların oransal dağılımı
Table 12. *Proportional distribution of establishments and firms providing entry*

Girdi sağlanan kurum ve kuruluşlar	Oransal dağılım (%)
İlaç bayileri	50.9
Özel firmalar	44.3
Tarım kredi kooperatifi	1.9
Ziraat odası	1.7
Süs bitkileri kooperatifi	1.2

Çizelge 13. İşletmelerin finansman kaynağı dağılım yüzdesi
Table 13. *Percentage distribution of enterprises financing sources*

İşletmelerin finansman kaynağı	Oransal dağılım (%)
Ziraat bankası	34.5
Özel bankalar	32.6
Tarım kredi kooperatifi	10.9
GTHB	8.1
Çiftçi örgütü	7.0
Sözleşmeli özel firma	2.8
Kaymakamlık	2.3
AB fonları	1.7

Çizelge 14. İşletmelerin pazarlama aşamasındaki sorunları
Table 14. *Marketing problems of enterprises*

Üreticilerin pazarlama sorunları	Değer (5'li Likert ölçeğinde)
Düşük fiyat	4.3
Ürünün elinde kalması	3.8
Tüccarlar tarafından kandırılmaları	3.0

Süs Bitkileri Yetiştiriciliğinden Memnuniyet, Üretime Devam Etme İsteği ve Hedefler

Üreticilerin iş alanlarındaki memnuniyet düzeylerini veren Çizelge 15 incelendiğinde, bir kısmının (%65.9) işlerinden memnun olduğu anlaşılmaktadır. Bu işletmecilerin, %52.8'inin başka arazileri olsaydı bunu da süs bitkileri üretimine ayırmak istedikleri belirlenmiştir. İşinden memnun olan, gelecekte de yetiştiriciliğe devam etmeye istekli, gelirinden memnun ve daha büyük sera alanı olan üreticiler başka arazileri olması durumunda süs bitkisi yetiştirmeye daha istekli bulunmuşlardır. Üreticilerin %55.2'si başka bir iş seçenekleri olsa bile süs bitkileri üretimine kesinlikle devam edeceklerini

bildirirken, %18.5'i devam etmeyi (asla düşünmem dahil) düşünmedikleri bildirmişlerdir. Genel olarak, üreticileri süs bitkileri üretimine devam etme eğilimleri beşli likert ölçeğine (1: asla - 5: kesinlikle devam ederim) göre 3.9 hesaplanmıştır. Başka seçenekleri olsa bu işe devam etmek istemeyenlerin temel gerekçelerinin gelir düşüklüğü olduğu bildirilmiştir (Çizelge 16).

Çizelge 15. İşletmelerin iş alanlarındaki mennuniyet düzeyi
Table 15. *Satisfaction level of enterprises*

Memnuniyeti durumu	Oransal dağılım (%)
İşinden memnuniyet	65.9
Gelirinden memnun olmayan işletmeler	32.6
İleride aynı işi yapma isteği	55.2
İleride aynı işi yapmak istemeyenler	18.5

Çizelge 16. Üreticilerin süs bitkileri üretimine devam etmek istememe gerekçeleri
Table 16. *Reasons why producers do not want to continue to production of ornamental plants*

İşletmecilerin süs bitkileri yetiştiriciliğine devam etmeme gerekçeleri	Oransal dağılım (%)
Gelir düşüklüğü	38.9
İşin yoruculuğu	27.8
Pazarlama sorunları	25.0
Yaşlılık	5.6
Devlet desteğinin yoksunluğu	2.8
Emeklerinin karşılığını alamamak	2.8

Üreticilerin %18.6'sı son beş yılda yeni bir bitki yetiştirmeye başlamıştır. Bu bitkiler sırasıyla *Rosa sp., Cupressocyparis leylandii, Euonymus japonica var. aurea, Petunia hybrida, Bougainvillea sp., Berberis sp., Photinia fraseri* 'Red Robin Nana', *Eugenia uniflora* 'Etna Fire' ve diğerleri şeklindedir. Üreticilerin %9.5'inin son beş yılda üretim alanlarını genişlettikleri tespit edilmiştir. Böylece eklenen yeni üretim alanlarıyla birlikte 11.2 da alanda süs bitkileri yetiştiriciliği yapıldığı belirlenmiştir.

Son beş yılda yeni bitki yetiştirme durumlarını etkileyen unsurlar Çizelge 17'de verilmiştir. Buna göre; işinden ve gelirinden memnun, üretim sırasında ilaçlama ve gübreleme programı yapan, üretici örgütüne üye ve başka arazisi olursa süs bitkisi üretimini artırmaya istekli üreticiler, son beş yılda yeni bitki yetiştirmeye de başlamışlardır. Üreticiler beşli likert ölçeği ile (1: hiç - 5: kesinlikle öncelikli) üretimdeki hedeflerini tanımlamışlardır (Çizelge 18). Buna göre işletmelerin en öncelikli hedefi kaliteli ürün (4.94) yetiştirmek olmakla birlikte bunu yakın takip eden üretimi ve verimi artırmak, çevreye zarar vermemek; işçi sağlığı/güvenliği, girdi maliyetlerini düşürmek, işgücü maliyetlerini düşürmek ve mazot/elektrik maliyetlerini düşürmek diğer kesinlikle önemli hedeflerini oluşturmuştur.

Üreticilerin, süs bitkileri yetiştiriciliğinden memnuniyet durumlarına göre bazı özellikleri Çizelge 19'da verilmiştir. Buna göre; iş memnuniyeti durumlarına göre gruplandırılan çiftçiler arasında, ailelerindeki birey sayısı, deneyim, toplam işlenen alan, mülk arazi miktarı, mülk sera arazisi miktarı, işletmede çalışan ücretli işçi sayısı, Bayındır Çiçekçiler Kooperatifi'ne (BAYÇİKOOP) ortaklık durumu, elde ettikleri gelirden memnuniyetleri, başka arazileri olsa süs bitkisi yetiştirme

Çizelge 17. Son beş yılda yeni bitki yetiştirme durumlarını etkileyen unsurlar (Mann Whitney U)
Table 17. *Factors affecting new planting conditions in the last five years (Mann Whitney U)*

Gruplar	Yeni bitki	Sayı	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U değeri	Z değeri	P değeri
İşinden memnuniyet	Yetiştirmeyen	201	121.17	24354.50	4053.500*	-1.810	0.070
	Yetiştiren	47	138.76	6521.50			
Gelirden memnuniyet	Yetiştirmeyen	201	118.26	23769.50	3468.500***	-2.945	0.003
	Yetiştiren	47	151.20	7106.50			
İlaçlama programı varlığı	Yetiştirmeyen	199	115.93	23071.00	3171.000***	-3.342	0.001
	Yetiştiren	46	153.57	7064.00			
Gübre programı varlığı	Yetiştirmeyen	199	116.11	23106.00	3206.000***	-3.275	0.001
	Yetiştiren	46	152.80	7029.00			
Kooperatif üyeliği	Yetiştirmeyen	204	122.66	25023.00	4113.000**	-2.284	0.022
	Yetiştiren	47	140.49	6603.00			
Başka arazide süs bitkisi yetiştirme isteği	Yetiştirmeyen	201	120.51	24223.00	3922.000*	-1.745	0.081
	Yetiştiren	46	139.24	6405.00			

*** α=0.01 ** α=0.05 * α=0.10

isteği, ürünlerini sattıkları yerler, kaliteli ürün üretme hedefi ve süs bitkileri üretimine devam etme istekleri açısından farklılık vardır. Buna göre, işini seven çiftçilerin ailelerindeki birey sayısı daha az, deneyimleri daha fazla, toplam işlenen alan, mülk arazi alanı daha fazla, aslen Bayındırlı olmayan, daha fazla ücretli işgücü çalıştıran, BAYÇİKOOP'a ortak, gelirinden memnun, başka arazisi olsa süs bitkisi yetiştirmeye istekli olan, perakendecilere daha fazla ürün satan, kaliteli ürün üretme hedefi olan ve süs bitkileri yetiştiriciliğine devam etmeyi planlayan çiftçiler olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 18. İşletmelerin gelecekteki hedefleri
Table 18. *Target of enterprises in the future*

İşletmelerin hedefleri	Değer (5'li Likert ölçeğnde)
Kaliteli ürün	4.94
Üretim ve verimi artırmak	4.89
Çevreye zarar vermemek	4.79
İşçi sağlılığı/güvenliği	4.75
Girdi maliyetlerini düşürmek	4.71
İşgücü maliyetlerini düşürmek	4.56
Mazot/elektrik maliyetlerini düşürmek	4.57

(1: hiç -5: kesinlikle önemli)

Çizelge 19. Üreticilerin, süs bitkileri yetiştiriciliğini memnuniyet durumlarına göre bazı özellikleri (Mann Whitney U)
Table 19. *Some characteristics of producers, depending on their liking of ornamental plant cultivation (Mann Whitney U)*

Gruplar	İller	Sayı	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U değeri	Z değeri	P değeri
Ailedeki birey sayısı	Memnun	27	157.31	4247.5	1989.5***	-2.788	0.005
	Memnun değil	217	118.17	25642.5			
Deneyim (yıl)	Memnun	27	101.61	2743.5	2365.5*	-1.701	0.089
	Memnun değil	219	126.20	27637.5			
Toplam İşlenen Alan (dekar)	Memnun	27	92.48	2497	2119.0**	-2.171	0.030
	Memnun değil	211	122.96	25944			
Arazi Mülk (dekar)	Memnun	14	42.86	600	495.0***	-2.908	0.004
	Memnun değil	134	77.81	10426			
İşletmedeki ücretli işçi sayısı	Memnun	27	87.93	2374	1996.0**	-2.884	0.004
	Memnun değil	218	127.34	27761			
BAYÇİKOOP'a ortak olma durumu	Memnun	29	102.76	2980	2545.0**	-2.099	0.036
	Memnun değil	220	127.93	28145			
Gelirden memnuniyet	Memnun	29	74.67	2165.5	1730.5***	-4.157	0.000
	Memnun değil	220	131.63	28959.5			
Başka arazide süs bitkisi yetiştirme isteği	Memnun	29	74.29	2154.5	1719.5***	-4.369	0.000
	Memnun değil	219	131.15	28721.5			
Satılan yer tüccar %	Memnun	29	153.00	4437	2349.0**	-2.329	0.020
	Memnun değil	219	120.73	26439			
Satılan yer perakendeci %	Memnun	29	81.10	2352	1917.0***	-3.655	0.000
	Memnun değil	219	130.25	28524			
Hedef kaliteli ürün	Memnun	28	108.45	3036.5	2630.5***	-2.780	0.005
	Memnun değil	217	124.88	27098.5			
İşe devam etme isteği	Memnun	28	72.43	2028	1622.0***	-4.412	0.000
	Memnun değil	217	129.53	28107			

*** α=0.01 ** α=0.05 * α=0.10

Üreticilerin Orijinlerine Göre Bazı Uygulamaların Karşılaştırılması

Süs bitki üreticilerin orijinleri ve bazı kişisel özellikleri ile üretici orijinlerine göre bazı uygulamaların karşılaştırılması Çizelge 20 ve Çizelge 21'de verilmiştir. Buna göre; süs bitkileri yetiştiriciliği ile birlikte cazibe merkezi olan Bayındır İlçesine ilçe dışından gelerek, süs bitkileri üretimi yapan üreticilerin oranı %26 civarındadır. Dışarıdan gelenlerin ilçeye önemli katkılar yaptıkları söylenebilir. Bayındır dışından gelip üretim yapanların daha genç, eğitim düzeylerinin daha yüksek, ailedeki birey sayıları daha fazla oluğu ve işletmelerinde daha fazla işçi istihdam ettikleri görülmektedir. Yerli üreticilerin ise süs bitkileri üretiminde daha deneyimli olduğu, daha geniş arazide ve örtü-altı alanda yetiştiricilik yaptıkları, işledikleri arazilerinin daha parçalı olduğu saptanmıştır. Çizelge 21 incelendiğinde ise Bayındır dışından gelenler daha fazla aile işgücü, daha fazla kadın işgücü kullanmaktadırlar. İlçenin yerlisi olanlar daha fazla pazarlama sorunu ile karşılaşmaktadırlar.

Bazı masraflar açısından yerli olanlar ve olmayanlar arasında farklılık gözlenmektedir. Yerli olanlar daha az elektrik harcaması yaparlarken, sulama ve bitki koruma masrafları daha yüksek bulunmuştur (Çizelge 22).

Yörede eğitim düzeyi yüksekliğinde Bayındır'a dışarıdan gelen üreticilerin etkisi büyüktür. Cinsiyet açısından erkeklerde eğitim düzeyi daha yüksektir. Diğer yandan aile birey sayısı arttıkça eğitim düzeyinin düştüğü görülmektedir. İşlenen arazi artıkça eğitim düzeyi de artmakta ve yaş yükseldikçe eğitim düzeyi düşmektedir (Çizelge 23).

Çizelge 20. Üreticilerin orijinleri ve bazı kişisel özellikleri (Mann Whitney U)
Table 20. *Origin of producers and some personal characteristics (Mann Whitney U)*

Özellikler	Orijini	Sayı	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U değeri	Z değeri	P değeri
Yaş	Bayındır	167	123.76	20668.00	3714.000***	-3.286	0.001
	Diğer	62	91.40	5667.00			
Eğitim	Bayındır	178	114.59	20396.50	4465.500***	-2.721	0.007
	Diğer	64	140.73	9006.50			
Ailedeki birey sayısı	Bayındır	183	116.45	21311.00	4475.000***	-2.879	0.004
	Diğer	64	145.58	9317.00			
Toplam işlenen alan (dekar)	Bayındır	178	128.81	22928.00	4039.000***	-3.150	0.002
	Diğer	62	96.65	5992.00			
Arazi parça sayısı	Bayındır	166	115.68	19203.50	4119.500*	-1.722	0.085
	Diğer	57	101.27	5772.50			
İşletmede çalışan aile bireyi sayısı	Bayındır	184	118.29	21766.00	4746.000**	-2.399	0.016
	Diğer	64	142.34	9110.00			
Süs bitkisi yetiştiriciliği deneyimi	Bayındır	171	129.85	22203.50	3275.50***	-4.614	0.000
	Diğer	63	83.99	5291.50			
Sera –örtü altı toplam alan (m^2)	Bayındır	80	55.96	4476.50	683.50**	-2.139	0.032
	Diğer	24	40.98	983.50			

*** α=0.01 ** α=0.05 * α=0.10

Çizelge 21. Üreticilerin orijinlerine göre bazı uygulamaların karşılaştırılması (Mann Whitney U)
Table 21. *Comparison of some applications according to origin of producers (Mann Whitney U)*

Özellikler	Orijini	Sayı	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U değeri	Z değeri	P değeri
İşletmede çalışan aile bireyi sayısı	Bayındır	184	118.29	21766.00	4746.0**	-2.399	0.016
	Diğer	64	142.34	9110.00			
İşletmede çalışan kadın işçiler (%)	Bayındır	128	82.55	10567.00	2311.0*	-1.825	0.068
	Diğer	44	97.98	4311.00			
Pazarlama sorunları	Bayındır	185	131.39	24307.50	5107.5**	-2.001	0.045
	Diğer	66	110.89	7318.50			

** α=0.05 * α=0.10

Çizelge 22. Üreticilerin orijinlerine göre masrafların karşılaştırılması (Mann Whitney U)
Table 22. *Comparing costs according to origin of producers (Mann Whitney U)*

Özellikler	Orijini	Sayı	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Mann Whitney U değeri	Z değeri	P değeri
Elektrik masrafı	Bayındır	141	88.83	12524.50	2513.5**	-3.653	0.000
	Diğer	53	120.58	6390.50			
Sulama masrafı	Bayındır	141	103.20	14550.50	2933.5*	-2.352	0.019
	Diğer	53	82.35	4364.50			
Bitki koruma masrafı	Bayındır	141	104.56	14743.00	2741.0**	-2.971	0.003
	Diğer	53	78.72	4172.00			

** α=0.01 * α=0.05

Çizelge 23. Eğitim düzeyini etkileyen faktörler
Table 23. *Factors effecting education level*

Variables Entered/Removed[a]

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Aslen Bayındır 1 Diğer 2, Cinsiyet erkek 1 kadın 2, Toplam İşlenen Alan (dekar), aile birey sayısı, yas[b]		Enter

a. Dependent Variable: egitim yıl
b. All requested variables entered.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	0.378[a]	0.143	0.122	3.792

a. Predictors: (Constant), Aslen Bayındır 1 Diğer 2, Cinsiyet erkek 1 kadın 2, Toplam İşlenen Alan, aile birey sayısı, yas

ANOVA[a]

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	488.675	5	97.735	6.797	0.000[b]
	Residual	2933.306	204	14.379		
	Total	3421.981	209			

a. Dependent Variable: egitim yıl
b. Predictors: (Constant.), Aslen Bayındır 1 Diğer 2, Cinsiyet erkek 1 kadın 2, Toplam İşlenen Alan, aile birey sayısı, yas

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	12.563	1.841		6.823	0.000
	Yas	-0.081	0.023	-0.241	-3.520	0.001
	Cinsiyet erkek 1 kadın 2	-1.468	0.747	-0.129	-1.966	0.038
	Aile birey sayısı	-0.454	0.166	-0.185	-2.741	0.007
	Toplam İşlenen Alan (dekar)	0.033	0.013	0.173	2.617	0.010
	Aslen Bayındır 1 Diğer 2	1.709	0.611	0.187	2.794	0.006

a. Dependent Variable: egitim yıl

Süs Bitkileri Yetiştiriciliğinde Karşılaşılan Sorunlar

Üreticiler, süs bitkileri üretiminde en fazla karşılaştıkları sorunların pazarlama yetersizliği (%14.9) ve fiyat düşüklüğü (%13.8) olduğunu ifade etmişlerdir (Çizelge 24). Üreticilerin pazarlama sorunu ile karşılaşmalarında etkili olan bazı faktörleri veren Çizelge 25 incelendiğinde; pazarlama sorunları ile karşılaşma düzeylerinin, örgütlenme eğilimleri artıkça azaldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, eğitim düzeyi ve işledikleri arazi miktarı artıkça da ürünlerini pazarlamada yaşadıkları sorunların düzeyleri azalmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada, son dönemlerde cazibe merkezi haline gelen Bayındır ilçesi ve köylerinde süs bitkileri üreticilerinin süs bitkilerine yönelik algı ve tercihlerinin belirlenmesi, mevcut sorunların tespit edilmesi, bu sorunların çözümüne ve sektörün gelişmesine yönelik önerilerde bulunulması hedeflenmiştir. Bulgular ışığında Bayındır İlçesinde süs bitkileri yetiştiriciliğinin geliştirilmesine yönelik öneriler aşağıda verilmiştir.

a) Süs bitkileri üretimi yapanların %38.3'ünün Bayındır Çiçekçiler Kooperatifine, %30.4'ünün Süs Bitkileri Üreticileri Birliğine üye ya da ortak oldukları görülmektedir. Tarım sektöründe örgütlenme sorunları yıllardır tartışılmaktadır (Dbeys ve Engindeniz, 2015). Üretim ve pazarlama avantajları sağlanması için örgütlenme düzeylerinin artması gerekmektedir.

b) Süs bitkileri üretiminde gerek ücretli gerekse aile işgücü ihtiyacı olmaktadır. Ücretli çalıştırılan işçi sayısı ortalama 34.3 kişidir. İşgücünün büyük bir kısmı Bayındır (%84.1) ve çevre ilçelerde (%15.7) yaşamaktadır. İşgücünün uzmanlaşmasıyla çeşitli üretim ve kalite kayıplarının önüne geçileceği, ayrıca istihdam açısından da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İşçiler için bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı eğitimler üniversite, yayım örgütleri ve kooperatifler aracılığıyla verilmelidir.

Çizelge 24. İşletmelerin süs bitkileri üretiminde karşılaştıkları sorunların oransal dağılımı

Table 24. *Proportional distribution of problems encounter by enterprises in the ornamental plants production*

Üreticilerin pazarlama sorunları	Oransal dağılım (%)
Pazarlama yetersizliği	14.9
Fiyat düşüklüğü	13.8
Masrafların yüksekliği	8.8
Devlet desteğinin yetersizliği	8.6
İşçi bulamama ve işçi ücretlerinin yüksekliği	7.7
Kayıt dışı üretim	5.5
Bilinçsiz üretim	3.9
Su sorunun	3.1

c) Üreticilere kayıt tutma alışkanlığının kazandırılması ile kayıt dışı üretim ile ilgili sorunlara çözüm sağlanırken, bitki pasaport sistemine kayıt olmak da kolaylaşacaktır. Böylelikle, sadece %49.0'unun bitki pasaport sistemine kayıtlı olduğu tespit edilen üreticilerin sayısının arttırılabileceği tahmin edilmektedir. Bitki pasaportu sistemine geçişin, pazarlama avantajları sağlaması açısından yaygınlaştırılması gerektiği düşünülmektedir.

d) Üreticilerin öncelikli hedeflerinin ilk olarak kaliteli ürün yetiştirmek (daha sonra sırasıyla üretimi ve verimi artırmak, çevreye zarar vermemek, işçi sağlığı/güvenliği, girdi maliyetlerini düşürmek, işgücü maliyetlerini düşürmek ve mazot/elektrik maliyetlerini düşürmek) olduğu belirlenmiştir. Bitkisel üretim konusunda üreticilere yönelik düzenlenecek uygulamalı eğitim ve seminerler, üreticilerin hedeflerine ulaşabilmeleri doğrultusunda önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca, yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından üreticinin teknik bilgi ve becerisini arttırmak üzere verilecek danışmanlık hizmetlerinin de üretimdeki kaliteyi arttıracağı düşünülmektedir.

e) Üreticilerin yetiştirdikleri ürünlerden %38.3 ile en yüksek pay, çalı grubuna aittir. Çalı grubunu sırayla ağaçlar, mevsimlikler, sarılıcı-tırmanıcı bitkiler, yer örtücüler, iç mekan bitkileri ve kesme çiçekler takip etmektedir. Bitki türü seçimi planlanırken; pazar, yatırım ve bakım maliyetleri gibi belirleyici unsurların yanı sıra, üretimi planlanan bitkisel materyalin bölgenin ekolojik olanak ve koşullarından en uygun biçimde yararlanmak ve toprağı koruyarak verimli kılmak amaçları doğrultusunda, bitkisel üretim deseninin oluşturulmasına dikkat edilmesi büyük bir önem arz etmektedir.

f) Bitki pasaport sistemine kayıtlanma ve doğru bitki tür seçimi beraberinde dış pazarlara açılma imkanı sağlayacaktır. Süs bitkilerine yönelik yeterli ıslah çalışmalarının bulunmaması nedeniyle özellikle dış mekan bitki gruplarından, çim ve mevsimlik çiçek tohumları ithal yolu ile karşılanmaktadır. Dış mekan bitkileri tohum, fide-fidan temininde dış ülkelere bağımlılığın daraltılması adına alınabilecek önlemlerin başında, ülkemizin sahip olduğu stratejik ve ekolojik özellikleri avantaja çevirerek Avrupa ülkeleri, Orta Doğu ve Eski Doğu Bloğu ülkelerine ihracat potansiyelini değerlendirebilecek, tanıtım, reklam faaliyetleri ve koordinasyonu sağlayacak güçlü bir dış pazarlama organizasyonunun oluşturulması zorunluluğu, girişimcilere kredi desteğinin gerekliliği bildirilmektedir. Bunların yanı sıra dış mekan bitkileri fidanlıklarının karlı bir işletme şekline dönüşebilmesi ve devamlılığı için, yeni teknoloji transferine öncelik tanınması ve desteklenmesi konuları vurgulanan diğer bir noktadır (Titiz ve ark., 2000). İhracat potansiyeli bulunan ülkelerle koordinasyonu sağlayacak gerekli tanıtım ağının geliştirilmesi, yeni teknoloji transferlerinin sağlanması, ürün pasaportlama sistemine teşvik, doğru ürün deseni oluşturulması ve bunların bir standardizasyona bağlanması için tüm kamu ve özel kuruluşların desteklerinin alınması, geliştirme çalışmaların yürütülmesi sağlanmalıdır.

g) Bayındır'da iklim değişikliğine duyarlı kurakçıl süs bitkisi üretiminin önemli olduğu düşünülmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2016). Çevre kaynaklarının korunması ve sürdürülebilirliği, başta sulama ve bakım olmak üzere maliyet ve işgücünde tasarruf sağlanabilmesi için, başlıca müşteriler olan belediyelerin park, bahçe gibi açık ve yeşil alan uygulamalarında (TOKİ gibi toplu konut uygulamalarında da), belli bir oranda kurakçıl bitki kullanımını zorunlu olmalıdır.

h) Üreticilerin %19'unun salma sulama yöntemini tercih ettiği saptanmıştır. Üreticilerin büyük bir kısmı (%82.6) kullandıkları su miktarı konusunda bilgi sahibi değillerdir. Sulama konusunda bilinç düzeyinin artırılması, sulama sistemlerinin iyileştirilmesi maliyet ve çevre açısından önemlidir.

Çizelge 25. Üreticilerin pazarlama sorunu ile karşılaşmalarında etkili bazı faktörler (Sıralı Logbirim)

Table 25. *Some effective factors in encounter to marketing problems (Sequential Logit)*

	Katsayı	*Ölç. Hata*	*Z*	*p-değeri*	
Eğitim	−0.070436	0.0380634	−1.8505	0.0642	*
İşlenen alan (daa)	−0.0349635	0.0137627	−2.5405	0.0111	**
Örgütlülük	−1.28127	0.505949	−2.5324	0.0113	**
Süs B. Deneyimi	0.00480717	0.0191816	0.2506	0.8021	
cut1	−2.97896	0.623186	−4.7802	<0.0001	***
cut2	2.37188	0.683782	3.4688	0.0005	***

Bağımlı değişken ort	19.20370	Bağımlı değişken ö.s.	134.8987
Log-olabilirlik	−132.1780	Akaike ölçütü	276.3560
Schwarz ölçütü	296.6076	Hannan-Quinn	284.5377

'Doğru kestirilen' durum sayısı = 159 (73,6%)

Olabilirlik oranı sınaması: Ki-kare(4) = 68.3985 [0.0000]

*** *α=0.01* ** *α=0.05* * *α=0.10*

i) Üreticilerin toprak ve su analizi yaptırma eğilimlerinin istenen düzeyde olmadığı saptanmıştır. Bu konuda bilgi ve davranış değişikliği sağlayan eğitimler verilmelidir.

j) Üreticilerin, üniversite ve araştırma enstitüleri ile iletişimlerinin çok zayıf olduğu görülmüştür. EÜ. Bayındır Meslek Yüksekokulu (BMYO), EÜ. Ziraat Fakültesi ve diğer eğitim ve araştırma kuruluşları ile iletişim kurma eğilimleri toplam sera alanı, tarım dışı gelirin varlığı, üreticilerin eğitim düzeyi, süs bitkisi yetiştirme deneyimi gibi değişkenlerdeki artışla birlikte yükselmektedir. Bilgilenme ve yenilikleri öğrenme gibi amaçlarla eğitim ve araştırma kurumları ile iletişim büyük önem taşımaktadır. Yörede EÜ. BMYO varlığı bu açıdan yöre için önemli bir avantaj görülmelidir. Uzun dönemde süs bitkileri yetiştiriciliği konusunda EÜ. BMYO ile çeşitli eğitim çalışmaları daha etkin düzenlenebilir. Üniversite ile zayıf ilişkilerin güçlenmesi açısından da EÜ. BMYO önemli bir fırsat olarak görülmelidir. Ayrıca, yörede üreticilerin en önemli bilgi kaynağı ilaç bayileridir. İlaç bayilerinin de ilçedeki çalışmalara katılmasının, aktörler arasındaki iş birliğini ve güveni arttıracağı öngörülmektedir.

k) Üreticilerin süs bitkileri üretiminde karşılaştıkları sorunların; pazarlama, fiyat düşüklüğü, masrafların yüksekliği, devlet desteğinin yetersizliği, işçi bulamama ve işçi ücretlerinin yüksekliği, kayıt dışı üretim, bilinçsiz üretim ve su sorunu olduğu tespit edilmiştir. Gülgün Aslan ve Yazıcı (2016) tarafından yapılan çalışma sonuçları; süs bitkileri sektöründe kullanılan üretim tekniklerinin yetersizliği, işletme sermayelerinin sınırlı olması ve mekanizasyonun yaygınlaştırılamaması gibi nedenlerle özellikle boylu dış mekân süs bitkisi üretimini sınırlı kaldığı bildirilmektedir. Süs bitkileri üretimi yapılan alanlarda, ihracatı arttırma hedeflerine ulaşabilinmesi için organize süs bitkisi – tarım bölgeleri oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. İlçede kurulması ve faaliyeti geçmesi beklenen Organize Çiçekçilik Sanayi Bölgesi (OÇSB) ile çalışan nüfus sayısında ve ilçe gelirinde büyük artış sağlanması beklenmektedir (Anonim, 2018). Ayrıca, üreticilerin ve ürünlerinin ulusal ve uluslararası platformda tanıtılması, bilgi ve teknolojiye kolay erişimin sağlanması, modern tesislerde kaliteli üretimin sağlanması da ilçede kurulması düşünülen OÇSB ile gerçekleştirilebilecektir. Çalışma sonucu tespit edilen sorunlara çözüm olabilmesi sebebiyle, OÇSB'nin kurulum sürecinin hızlandırılması ve bir an önce faaliyete geçirilmesi gerekmektedir.

Çalışma sonucunda yapılan önermeler doğrultusunda sonuç olarak;

Ortaya konulan sorunlar, yönelimler ve yıllara ilişkin değişimler irdelendiğinde, gelecekte sektörün genişleyerek ilçenin kalkınmasında katkı sağlayacağı anlaşılmıştır. Ancak, yapılan değerlendirmelerde, başta üreticilerin eğitimi ve yönlendirmesinin oldukça önem taşıdığı, sonrasında ilçedeki süs bitkisi üreticilerinin gerek finansal kaynak gerekse iş gücü ve hammadde kaynağı olarak desteklenmesinin gerekliliği ve bunların en iyi şekilde kooperatif veya birliklere üye olarak gerçekleştirilebileceğinin anlatılmasının gerektiği gibi önemli sonuçlara varılmıştır.

Birlik ve kooperatiflere yapılacak üyeliklerle, kayıt dışı üretimin azalacağı, yapılacak planlı üretimlerle, üretici ve tüketici arasındaki bağın daha hızlı ve doğru şekilde kurulması sağlanarak daha yüksek gelire sahip olunacağı, araştırma sonuçlarından elde edilen verilere dayalı olarak üreticilere yayım çalışmaları yapılmalıdır. Böylelikle, üretici bilinçli üretim yaparak, yerelde kalkınma sağlanabilecek ve bu bağlamda tüm ülkenin kaynağı olan doğal kaynakların gereksiz israfı önlenerek, işsizliğin ve iç göçün önüne geçilmesi mümkün olabilecektir.

TEŞEKKÜR

2015/BAMYO/001 no'lu BAP kapsamında yürütülen bu çalışmaya katkılarından dolayı E.Ü. Bilim ve Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi EBİLTEM TTO'ya, araştırma süresince desteklerinden dolayı T.C. Bayındır Kaymakamlığı'na, T.C. Bayındır Belediyesi'ne, İl ve ilçe Tarım Müdürlüklerine, Bayındır Çiçekçiler Kooperatifi ve Çiçekçiler Birliğine çok teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

Anonim 2015. Süs Bitkileri Sektör Raporu. Ziraat Mühendisleri Odası. İnternet erişimi 21.05.2018. http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=24593&tipi=38&sube=0

Anonim 2017a. Türkiye İstatistik Kurumu 2017 yılı verileri. İnternet erişimi 30.05.2018. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001

Anonim 2017b. Süs Bitkileri Sektör Raporu. Haziran-2017 Sektör Raporu. İnternet erişimi 30.05.2018. www.susbir.org.tr/belgeler/raporlar/susbir-rapor-haziran-2017.docx

Anonim 2018. İzmir İli 2017 Yılı Örtüaltı Süs Bitkileri Yetiştiriciliği, İlçeler Örtüaltı Süs Bitkileri Üretimleri, T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, İzmir İl Gıda Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüğü. İnternet erişimi 09.03.2018. https://izmir.tarim.gov.tr/Menu/88/2017-Yili

Bayat, B. 2011. Hava Kirliliği ve Kontrolü, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 135:55-59.

Civelek, C., T. Dalgın, H. Çeken 2014. Agro-Turizm ve Kırsal Kalkınma İlişkisi: Muğla Yöresindeki Agro-Turizm Alanlarında Bir Araştırma, Turizm Akademik Dergisi, 1 (1), 15-28.

Çıkın, A., H. Çeken, M. Uçar 2009. Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, Agro-Turizm Ve Ekonomik Sonuçları, Tarım Ekonomisi Dergisi, 15(1) : 1 - 8.

Dbeys, A., Engindeniz, S. 2015. Tarımsal Üretimde Şirketleşme Üzerine Üretici Görüş ve Tutumları: İzmir Örneği. Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg., 48 (3), 191-201.

Field, A. 2009. Discovering Statistics Using SPSS, Third Edition, SAGE Publications Ltd.

Gülgün Aslan B. ve Yazıcı K. 2016. "Üretimden Pazarlamaya Türkiye'de Süs Bitkileri", Türktob, (19), 64-69. (Yayın No: 2961856)

Güreşçi, E. 2010. Türkiye'de Kentten - Köye Göç Olgusu, Doğuş Üniversitesi Dergisi, 11(1):77-86.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2016. Küçükmenderes Havzası Sürdürülebilir Kalkınma ve Yaşam Stratejisi, İzmir.

İzmir Ticaret Odası (İTO) 2016. İzmir İli İlçelerinin Sorunları, Çözüm Önerileri Ve Yatırım Olanakları, İzmir Ticaret Odası yayın no:185.

Malhotra, N. K. 2010. Marketing Research: An Applied Orientation Global Edition, Prentice-Hall International, New Jersey.

Pallant, J. 2010. SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS, 4th Edition, McGraw-Hill International.

Pazarlıoğlu, V. 2007. İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F.,Yönetim ve Ekonomi, 14(1):121-135.

Peynirci, H., A. Ayvaz, U. Demir. 2015. Bayındır İlçesindeki Süs Bitkileri Yetiştiriciliği Mevcut Durumu, Bayındır İlçe Tarım Müdürlüğü Süs Bitkileri Üretim Raporu Mart,2015, Bayındır İzmir

Titiz, S., Çakıroğlu, N., Birişci Yıldırım, T., Çakmak, S., 2000. Süs Bitkileri Üretim Ve Ticaretindeki Gelişmeler, TMMO, Tarımsal Kongre I. Cilt. S: 709-740

Yalta, T. A. 2011. Ekonometri 2 Ders Notları, TÜBA, Türkiye Bilimler Akademisi, Açık Ders Malzemeleri Projesi, Sürüm 2.0, http://yalta.etu.edu.tr (Erişim tarihi: 07.11.2014), 180s.

Yang, Z., J. Cai, R. Sliuzas. 2010. Agro-tourism enterprises as a form of multi-functional urban agriculture for peri-urban development in China, Habitat International, 34 (4):374-385.